

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва
(назва інституту / факультету)

Кафедра декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва
(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ігор Фодчук
Ігор ФОДЧУК
Серпень 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
освітнього компоненту
ПЛАСТИЧНА АНАТОМІЯ

(назва освітнього компоненту)

вибіркова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

(назва програми)

Спеціальність 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

(вказати: код, назва)

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається освітній компонент)

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Пластична анатомія» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 5 від 25.03.2024 р.) та введено в дію наказом № 101 від 26.03.2024 р.

Розробники: Швець В'ячеслав Вікторович – асистент кафедри ДПОМ
(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Викладачі: Швець В'ячеслав Вікторович – асистент кафедри ДПОМ

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

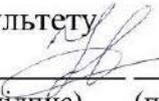
Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва

Протокол № 5 від "25" серпня 2024 року

Завідувач кафедри Жаворонкова М.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою факультету

Протокол № 8 від "28" серпня 2024 року

Голова методичної ради факультету Світлія Новак
(підпис) (прізвище та ініціали)

Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна "Пластична анатомія" є вибіркоvim освітнім компонентом.

Курс охоплює вивчення анатомічної структури людини, принципів побудови форми, пропорцій, рельєфу м'язової та кісткової системи, що є основою для реалістичного зображення людського тіла в художній практиці. Особлива увага приділяється візуальному аналізу анатомічних особливостей, особливо для створення скульптурних, живописних і графічних робіт.

Мета навчальної дисципліни: Формування у студентів глибоких теоретичних і практичних знань з пластичної анатомії також вмінь на практиці їх застосовувати при рисуванні фігури або портрету людини з натури; набуття практичних навиків візуального розуміння анатомічних пропорцій людини; сформувати вміння володіти знаннями з анатомії у академічному рисунку; вивчення опорно рухового апарату а саме кісток та м'язів людини; естетичне виховання гармонійно розвиненої особистості; засвоєння студентами теоретичних та практичних знань, умінь та навичок, необхідних для художньої образотворчої діяльності.

Результати навчання: студент повинен знати назви та анатомічні особливості основних груп кісток людини а саме черепа, верхнього плечового поясу, верхніх кінцівок, грудної клітини, хребта, тазу та нижніх кінцівок;

вміти:

- володіти різноманітними графічними рисувальними прийомами, вміти зображати основні групи кісток на папері у реалістичній графічній техніці;
- застосовувати власні образотворчі навички, стилістичну та пластичну мову, розуміти смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі, удосконалювати власну майстерність;
- створювати зображення з натури використовуючи оригінал анатомічної моделі скелету людини, набуваючи при цьому власного творчого досвіду та професійних навичок досягаючи таким чином майстерності; працювати виразними прийомами; виявляти за допомогою тону форму, об'єм, матеріал, світло і простір;
- оцінювати образотворчу діяльність у системі часово-зорових мистецтв, володіти образотворчою грамотою, фаховою термінологією, теорією і методикою пластичної анатомії, вміти аналізувати власну роботу за різними критеріями;
- передавати характер освітлення, світлотінь, тон, матеріальність;
- здійснювати пошук, аналіз та оброблення інформації з різних джерел.
- використовувати відповідну термінологію, обговорювати факти та інтерпретації зрозумілою і чіткою мовою;
- відповідально ставитися до виконуваної роботи, самостійно приймати рішення, досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики;
- розуміти кінцеву мету власного навчання, його етапи, цілі і завдання.

Компетентності та програмні результати навчання згідно ОП.

Загальні компетентності

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність до абстрактного художнього мислення, для застосування цього у технологічних прийомах на практиці.

ЗК6. Здатність використовувати знання у практичній педагогічній діяльності.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різної мистецтвознавчої літератури та інших джерел.

ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), пошук нових шляхів вирішення поставлених завдань.

ЗК11. Здатність досягати високої майстерності виконаних робіт та правильно їх оцінювати.

Фахові компетентності

ФК2. Здатність володіти класичними графічними рисувальними прийомами при створенні анатомічних замальовок на папері.

ФК3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

ФК4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

ФК5. Здатність володіти мистецьким аналізом використовуючи знання різних галузей образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

ФК7. Здатність до співпраці зі студентами, обговорення різних творчих ідей та шляхів їх вирішення.

ФК9. Здатність розуміти сучасні підходи до вивчення пластичної анатомії.

ФК10. Здатність розуміти важливість пластичної анатомії як наукової дисципліни, її місце у професійній підготовці художніх навичок студентів.

Опис змісту робочої програми навчальної дисципліни **Загальна інформація**

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	2024	6	3	90		30			40	20	залік
Заочна	2024										

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин				
	денна форма		Заочна форма		
	усього	у тому числі	усього	у тому числі	
	о				

		лекц	прак./ семін.	ла б.	ін д.	с.р		лек ц.	прак./се м.	ла б	ін д	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми навчальних занять (назва теми й основні питання)	Змістовий модуль 1. Кістки черепа, верхнього плечового поясу, грудної клітини та хребта людини.											
Тема 1. Кістки черепа людини .	10		5			5						
Тема 2. Кістки верхнього плечового поясу та верхніх кінцівок людини ,	20		10		5	5						
Тема 3. Грудна клітина та хребет людини.	20		5		5	10						
Теми навчальних занять (назва теми й основні питання)	Змістовий модуль 2. Кістки тазу та нижніх кінцівок людини.											
Тема 1. Кістки тазу людини.	20		5		5	10						
Тема 2. Кістки нижніх кінцівок людини.	20		5		5	10						
Разом за ЗМ 2	90		30		20	40						
Усього годин												

Тематика семінарських занять

№	Назва теми з основними питаннями - план	Кількість годин
1	Не передбачено	-

Тематика практичних занять

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин
1	Тема 1. Анатомічний рисунок черепа людини.	5
2	Тема 2. Анатомічні замальовки кісток верхнього плечового поясу та верхніх кінцівок людини.	5
3	Тема 3. Анатомічний рисунок кісток грудної клітини та хребта людини.	5
4	Тема 4. Анатомічний рисунок кісток тазу людини.	5
5	Тема 5. Анатомічні замальовки кісток нижніх кінцівок людини.	10

Тематика лабораторних занять

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин
1	Не передбачено	-

Індивідуальні завдання, передбачені робочим

навчальним планом

№	Завдання до тем	кількість балів
1	Конспект по назвах та характеристиках всіх груп кісток людини.	5
2	Швидкі анатомічні замальовки кисті рук людини.	5
3	Анатомічні замальовки кисті стопи людини.	5
4	Реферати по темах з пластичної анатомії.	5

Тематика лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

Самостійна робота студента

№	Назва теми (форма контролю)	кількість балів
1	Основні напрямки пластичної анатомії.	5
2	Теоретичні основи пластичної анатомії .	5
3	Особливості пропорцій тіла людини.	5
4	Технологічні особливості у методах зображення анатомічних характеристик кісток людини.	5
5	Загальні характеристики опорно рухового апарату людини .	5

Детальне методичне забезпечення самостійної роботи студентів за кожною темою навчальної дисципліни “Пластична анатомія” представлено у системі електронного навчання Moodle (<https://moodle.chnu.edu.ua/my/courses.php>)

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі вивчення навчальної дисципліни “Пластична анатомія”

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється відповідно до принципів об’єктивності, прозорості та академічної доброчесності. Контроль знань та вмінь студентів передбачає використання різних методів, що дозволяють комплексно оцінити рівень засвоєння матеріалу та ступінь розвитку практичних навичок.

Форми контролю:

Поточний контроль – здійснюється протягом семестру та включає:

- **Аудиторні заняття** (практичні роботи, рисунки, ескізи, пластичні моделі);
- **Самостійна робота** (виконання анатомічних замальовок, аналіз пластичних форм, створення творчих робіт);
- **Тестування** (перевірка теоретичних знань про будову тіла людини, його пропорції та динаміку);
- **Колоквіуми** (усні опитування щодо основ пластичної анатомії, аналізу форми та композиції).

Підсумковий контроль – проводиться у формі заліку, який може включати:

- виконання комплексної практичної роботи (анатомічне моделювання, пластичний етюд або графічне зображення людського тіла);

- теоретичний блок (відповіді на питання щодо будови тіла людини, аналіз анатомічних особливостей у мистецтві).

Критерії оцінювання:

- **Рівень володіння теоретичними знаннями** (розуміння основ анатомії, пропорцій, динаміки форми);
- **Якість виконання практичних завдань** (точність, увага до деталей, художня виразність);
- **Креативність та самостійність мислення** (оригінальність підходу до створення анатомічних композицій);
- **Акуратність та технічна майстерність** (використання матеріалів, якість графічного чи скульптурного виконання).

Максимальна кількість балів, отримана студентом за залік - 40 балів.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **60 балів** та підсумкового модуль – контролю (залік) – **40 балів**, за **100-бальною університетською шкалою**.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Оцінка	Критерії оцінювання
	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.

	<p>ставиться при виявленні студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань, але у відповіді та роботах студента наявні незначні помилки.</p>
	<p>ставиться за виявлені знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.</p>
	<p>виставляється студентові, відповідь якого з основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.</p>

Питання для самоконтролю та контролю навчальних досягнень студента з навчальної дисципліни

Теоретичний блок

1. Що таке пластична анатомія та яку роль вона відіграє в образотворчому мистецтві?
2. Які основні методи вивчення пластичної анатомії?
3. Яка структура та функції кісткової системи людини?
4. Назвіть основні групи м'язів людського тіла та їхню роль у формуванні форми фігури.
5. Які основні пропорції людського тіла?
6. Як змінюється будова фігури залежно від віку та статі?
7. Що таке точка опори та як вона впливає на побудову фігури в стані рівноваги?
8. Яким чином м'язи впливають на пластику рухів?
9. Що таке "золоте січення" і як воно застосовується в анатомічному аналізі?
10. Як передати в рисунку масу, об'єм та динаміку фігури?

Практичний блок

1. Виконайте замальовку черепа людини в трьох ракурсах.
2. Зобразіть основні м'язові маси тіла в спокійному стані та у русі.
3. Відтворіть схематичну конструкцію фігури людини, враховуючи пропорції та вісь симетрії.
4. Виконайте рисунок руки та ноги людини з урахуванням будови кісток і м'язів.
5. Відтворіть пластичну модель голови людини з позначенням основних м'язів обличчя.
6. Виконайте рисунок фігури людини в русі (ходьба, біг, нахил).

7. Змодельуйте у скульптурному матеріалі торс людини з урахуванням анатомічної будови.
8. Виконайте серію швидких начерків людської фігури у різних позах.
9. Проаналізуйте анатомічні особливості класичних скульптур (наприклад, "Давид" Мікеланджело).
10. Намалюйте фігуру людини у різних світлотіньових умовах, передаючи форму та об'єм.

Методи та освітні технології навчання

Навчання дисципліни "Пластична анатомія" базується на поєднанні традиційних та інноваційних методів, що сприяють ефективному засвоєнню знань та розвитку практичних навичок.

- **Лекційні заняття** – подача навчального матеріалу у формі розповіді, аналізу наукових даних, перегляду презентацій та ілюстрацій.
- **Евристична бесіда** – метод обговорення, що стимулює студентів до активного мислення, самостійного формулювання висновків.
- **Проблемне навчання** – постановка проблемних питань і задач, які вимагають самостійного аналізу та пошуку рішень.
- **Демонстрація наочних матеріалів** – використання навчальних плакатів, таблиць, анатомічних моделей, 3D-графіки.
- **Робота з натурою** – вивчення пластичних особливостей людського тіла шляхом спостереження та замальовок.
- **Графічне моделювання** – створення анатомічних схем, рисунків м'язових структур та кістяка людини.
- **Скульптурне моделювання** – виконання об'ємних етюдів анатомічних форм (череп, торс, кінцівки тощо).
- **Аналіз художніх творів** – дослідження пластичної анатомії у класичних та сучасних творах мистецтва.
- **Самостійна робота студентів** – виконання домашніх творчих завдань, начерків, анатомічних студій.
- **Мультимедійні презентації** – використання цифрових ресурсів для пояснення анатомічних особливостей тіла.
- **Віртуальні анатомічні програми** – 3D-моделювання скелета та м'язів для інтерактивного вивчення форми.
- **Майстер-класи та воркшопи** – запрошення професійних художників, скульпторів для демонстрації практичних навичок.
- **Групові проєкти** – колективна робота над творчими анатомічними композиціями.

Поєднання цих методів і технологій забезпечує комплексний підхід до вивчення пластичної анатомії, сприяючи розвитку художнього мислення, просторового сприйняття та професійної майстерності студентів.

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність (викладач і студент) ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності.

Політика щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим.

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, фальсифікації тощо. У разі порушення студентом академічної доброчесності, робота оцінюється на нижчу оцінку або ж незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwwb/polozhennia-chnu-pro-pla>)

[hiat-2023plusdodatky-31102023.pdf](#)), «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>).

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. За наявності поважних причин перескладання модулів відбувається із дозволу деканату.

Політика оцінювання роботи викладача. Здобувачі після кожного заняття оцінюють роботу викладача та можуть залишати відгуки і пропозиції в анкеті в системі електронного навчання Moodle. (<https://moodle.chnu.edu.ua/my/courses.php>)

Рекомендована література

Фахова (основна):

1. . Александрович Р. Малий атлас з анатомії / Р. Александрович // Київ.– ВСВ «Медицина». – 2011. – пер.з польської.
2. Валецька Р. О. Пластична анатомія / Р. О. Валецька // Луцьк. – Волинська обласна друкарня. – 2008.
3. Головацький А. С. Анатомія людини / А. С. Головацький // Вінниця. – «Нова Книга». – В 3 томах. – 2008. – 1 том – 336с. – 2 том – 3 том.
4. Дюбенко К. А. Анатомія людини / К. А. Дюбенко, А. К. Коломійцев, Ю. Б. Чайковський // Київ. – В 2 томах. – 1 том – «Атлант-UMS», –2004. – 690с. – 2 том – «Поліграфкнига». – 2008.
5. Коляденко Г. І. Анатомія людини / Г. І. Коляденко // Київ. – «Либідь». – 2001. – 384с. – Бібліогр. С. 380. (13 найменувань).
6. Коцан І. Я. Анатомія людини / І. Я. Коцан, В. О. Гринчук, В. Х. Велемець, Л. О. Шварц // Луцьк. – Редакційно-видавничий відділ Волинського національного університету ім. Лесі Українки. – 2010. – 900 с. – Бібліогр. С.888-889 (28 найменувань).
7. Кравчук С. Ю. Анатомія людини/ С. Ю. Кравчук // Чернівці. – 2007. – 600с.
8. Купчак С. В. Анатомія та еволюція центральної нервової системи. Курс лекцій / С, В. Купчак, В. Б. Грицуляк, Н. П. Долинко, О. Є.
9. Халло //Івано-Франківськ. – Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. – 2019. – Бібліогр.
10. Маруненко І. М. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи / І. М. Маруненко, Є. О. Неведомська, Г. І. Волковська // Київ. – «Центр учбової літератури». – 2013.– 182с.
11. Мартіні Ф. Анатомічний атлас людини / Ф. Мартіні// Київ. – ВСВ «Медицини». – пер. с. англ. – 2017.
12. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Ф. Неттер // Львів. – Видавничий дім «Наутілус». – 2007.
13. Самусев Р. П. Атлас анатомії людини / Р. П. Самусев, В. Я. Липченко // Тернопіль. – «Навчальна книга - Богдан». – 2011.

Додаткова:

1. Свиридов О. І. Анатомія людини / О. І. Свиридов / Київ. – «Вищашкола». – 2001.
2. Федонюк Я. І. Функціональна анатомія / Я.І.Федонюк, Б. М. Мицкан Тернопіль. – «Навчальна книга - Богдан». – 2007. – 544 с. – Бібл. С.542-543 (46 найменувань).
3. Черкасов В. Г. Анатомія людини / В. Г. Черкасов, С. Ю. Кравчук // Вінниця. – «Нова Книга». – 2018.
4. Чернокульський С. Т. Анатомія кісток та їх з'єднань /С.Т.Чернокульський, В, О. Єрмольєв // Київ. – «Книга плюс». – 2008.
5. Чернокульський С. Т. Анатомія м'язів (Міологія) /С. Т. Чернокульський // Київ. – «Книга плюс». – 2008.
6. Чернокульський С. Т. Анатомія внутрішніх органів (Спланхнологія) /С. Т. Чернокульський, В. О. Єрмольєв // Київ. – «Книга плюс». – 2010.
7. Чернокульський С. Т. Анатомія судин та нервів тулуба // Київ. – «Книга плюс». – 2011.

8. Інформаційні ресурси

- litopys.org.ua/krypcult
- www.culturalstudies.in.ua
- www.lib.ua-ru.net
- <https://www.google.com.ua/>